Сшиток 21. 1. вересня 1922.
Ціна 15ц. 10 за $1.25
ДО НАБУТЯ У ВСІХ КНИГАРНЯХ.

Смертельний крик замордованої жертви порушив його до самої глубини.

Незабаром вернула служниця з вісткою, що лиш сама Лукія остала дома. Панна Лівія пішла троха на прохід, а коли верне то книжку пришле!

Коли вже служниця відійшла, Аделя аж стряслась.

Так вона вийшла! Мій Боже — чомуж то батька ще нема?

Мушу запевнити ся! — сказала після хвилї надуми, й закинувши на себе хустину, вийшла на двір.

Перебігла через парк й без віддиху майже бігла на то місце, що з батьком означила.

— — — — — — — — — —

— — — — — — — — — —

Гуго фон Стеттен йшов наче приголомшений тривогою на умовлене з дочкою місце й осторожно сховав ся в корчах.

Серце у нього сильно товкло ся коли роздумував над тим, що має тепер зробити, й тільки з великим трудом вдало ся йому задержати останки відваги й енергії.

Поволи обняла його якась дивна байдужність. Нехай станеть ся, що хоче, а він чейже мусить се зробити, мусить охоронити себе від руїни а дочку від неминучої нужди!

Коли на вежі вибила восьма година, він здрігнув ся.

Вже восьма година а Лівії ще нема?! Чейже мусїла вже вийти із хати, коли в сей час мала стрінути ся із Вінтером коло млина!

Був сильно зворушений. Однак все вмавляв в себе, що вона тільки троха спізнила ся, та що за яку хвилю буде мусїла туди переходити, бо-ж се є найблизша дорога до млина.

Надслухував заперши дух в собі. Із револьвером в руках вижидав рішаючої хвилї.

Але час минав а Лівії таки не було.

Що малоб се означати? Несупокій його змагав ся із кождою хвилею.

Чи так малиб його наміри зовсїм пропасти?

Пів до девятої!

Час звільна минав, що раз то збільшуючи його муки.

Думав про Аделю ... З яким то несупокоєм вона вижидає там його, а він тут все ще стоїть виглядаючи Лівії!

Нараз підскочив наче з'електризований.

Видалось йому, що чує чийсь легенький хід — заперши дух в собі, очима хотів пробити темряву ночі.

Щораз виразнійше чув відгомін ходу. Кров вдарила йому в голову. Почало шуміти в ухах.

Силував себе бути холоднокровним — й ціпко стиснув рукою револьвер.

Нарешті доглянув зовсім виразно наближаючу ся до нього стать жіночу. Затиснув зуби й зібрав всю силу, щоб задержати супокій.

Ще десять — пять ступінів... Нараз гукнув вистріл, а по хвилї рознїс ся по лїсї до костий проймаючий крик.

Револьвер випав із тремтячих рук убійника. Смертельний крик замордованої жертви порушив його до самої глубини.

— Милостивий Боже — чи був се голос Лївії?

Майже несвідомий того, що робить, похилив ся над дівчиною. Але тільки глянув на її лице, як закрутило ся йому в голові, та почорнїло в очах й він скричав проймаючим голосом:

— Великий Боже! Власну дитину забив!

Аделя зойкнула із болю.

— Тату — тату! — промовила із трудом — що ви зробили?

— Аделю! — крикнув батько в розпуцї й вхопив її за руку. Не міг однак більше голосу добути із себе й зі страхом відскочив в бік.

— Чи ви мене не пізнали, тату? — стогнала Аделя. — Куля цїльно влучила! Ах, чому-ж то я маю вмирати?!

А та, зненавиджена Лївія, жиє — буде щаслива — із ним — із ним...

Спинилась й, стогнучи із болю, примкнула очи.

Стеттен кинув ся із розпукою на свою дитину.

— Аделю, не оставляй мене! Ти мусиш жити, бо инакше хиба здурію!

Я думав, що се Лївія надходить — так довго я ждав на неї...

— Але-ж я кликала вас, тату — аж два рази...

— Я не чув нїчого! — зойкнув Стеттен. — Зі страху в ухах менї шуміло! О, Боже, милосерний — не дай вмерти моїй дитинї!

На пів божевільний із болю, обняв її тремтяче тїло й притиснув до серця.

В ту-ж мить дав ся знова чути відгомін ходу й на скрутї явив ся Вінтер.

Нетерпеливо вижидав своєї судженої, а коли одна чверть години за другою минала, а вона не надходила, зійшов на дорогу, що вела до палати, думаючи стрінутись із ньою.

Нараз станув, наче вкопаний, і вдивив ся остовпілими очима на ту страшну сцену.

— Ради Бога, пане Стеттен — що стало ся? — спитав, приступаючи близше.

Вмираюча схопила ся із криком повним розпуки. Пізнала його голос.

— Таточку, татку! Се він — він...

Тепер і Стеттен підняв ся й глянув на новоприбувшого. Майже не міг його пізнати, так був запамороченний.

Й поки ще Вінтер міг що небудь сказати, Аделя підняла руку й кивнула на нього.

— Вислухайте мене, пане — хвилї мойого житя вже почислені. Мушу умерти — а маю вам — ще дещо сказати — дещо визнати... зойкнула, тяжко сапаючи.

Не могла дальше говорити. Зойкнувши впала на траву й примкнула очи.

— Ох, Боже! Панно Лївіє, що вам стало ся? — шепотів молодий чоловік, похилившись над ньою. — Не можу нїчого поняти! Де Лївія?

На звук того імени Аделя зірвала ся із диким, хрипливим криком та з ненавистю глянула на Вінтера.

—Лївія? Ха, ха, ха! — Питаєте про Лївію? Добре — так дізнайте ся про все! Не маю вже для ньої милосердя — бо вона — винна — що я умираю!

— Аделю! Всесильний Боже...

— Тихо — послухайте мене — дальше — мушу скоро говорити — бо мої сили — кінчать ся!

Сьогодня — я мала із Лївією страшну суперечку — саме через вас! Вона дуріла — зі злости — й грозила менї — пімстою!

Від ньої дізналась я, що — сьогодня вечером — о восьмій годинї — вона має ся стрінути — із вами — коло млина! — Я також — хотїла там явити ся — щоб

вам — дещо дуже важне — що до ньої відкрити! Лївія вас зраджує! Підло зраджує!

Я прийшла сюди — й поки ще — слово могла промовити — вона вистрілила — в мене!

Вінтер крикнув із болю й відступив зі страхом у бік. Але зараз же в другу мить кликнув:

— Се не правда, Аделю! Сього Лївія не зробила! Скажіть мені правду — не йдіть до гробу із брехнею на устах!

З Аделиних уст вихопили ся якісь неприродні звуки.

— Се правда! Вона мене — ненавидить — і тому — хотїла зі світа зігнати!

— Отче! — сказала, звернувшись до Стеттена, що стояв наче задубілий — ви — ви пімститесь — за мене!

Не могла більше говорити. Голова її опустилась, але її погляд ненависно спочивав на Вінтерови.

— Аделю — сказав Вінтер, похилившись знова над ньою — перед лицем смерти, скажіть мені всю правду!

— Се чиста правда! — вишептала — Лївія — мене — убила!

И очи її побідно блиснули. Так вона таки пімстила ся на ненависній суперниці!

Побачивши на лиці Аделї смертельну борбу, Стеттен кинув ся до ньої із дикою розпукою й обняв раменами Наближив ухо до її уст, які вже майже незрозуміло шептали:

— Замовчіть тату! Не говоріть нїчого — не признавайтесь! Нехай остане при тому — що вона — мене — убила!

Не міг ні слова сказати, бо сльози в горлї давили. Тілыки сильнїйше її ще обняв й до серця притиснув.

З уст помираючої добували ся вже лиш короткі, уривані слова.

— Нарештї — нарештї... останне ще зітхнене добулось із грудий й Аделя Стеттен вже не жила!

Черти лиця нещасного батька наче закамянїли.

При холодному тїлї стояв непорушно Горст фон Вінтер, вхопившись руками за виски.

— Всемогучий Боже! Не дай менї здуріти!...

РОЗДІЛ LXIX.

НА ПУСТИНІ.

Пів години проминуло від часу, коли Блюм зірвав ся із ліжка та з ножем кинув ся на Льолю й потім без памяти повалив ся на долівку.

Втворили ся осторожно двері й на палцях всунув ся Мустафа до кімнати.

Станув, наче закамянїв, побачивши Роберта лежачого на землї із затисненим ножем в руцї.

Зараз прикликав слугів й казав обезтямленого підняти й перенести до окремої кімнати. Відтак післав по лїкаря.

Прибув лїкар, оглянув хорого й покрутив головою. Не міг собі пояснити, як недовгий зрештою побут у водї й ратоване дитини могли його так обезсилити! Та се було зовсїм зрозуміле, бо ні він, ні Мустафа не могли знати, які слабости Блюм давнїйше перебув; він же лежав без тямки й не міг подати нїяких пояснень.

Стан хорого погіршував ся тимчасом із дня на день, а лїкар навіть не таїв перед Мустафом, що є дуже мала надія на його вилїчене.

Але помилив ся, бо в книзї, де людська доля записуєть ся, було зовсїм що инше.

Блюм несподївано почав приходити до здоровля і завдяки невсипущим стараням й доброті Мустафи міг оставити ліжко.

Однак дуже змінив ся — став рівнодушний до всього, нїщо його тепер не займало.

Мустафа, який не щадив нїяких трудів, спитав остаточно лїкаря, що має робити, а той таке йому сказав:

— Видно, у ньому загнїздив ся великий біль, а тут має досить часу, щоб думати про нього й над недолею своєю застановлятись. Йому потреба працї, якогось ста-

лого занятя, якеб його цїлковито заняло й думки справило на що друге.

Турок кивнув головою й видним було, що лїкар переконав його, а що добро молодого цигана лежало йому на серцю, тож послухав тої поради.

Блюм саме тоді був в садку, де бавив ся із дитиною, яку виратував із води, коли надійшов Мустафа й з віддалї приглядав ся.

Побачивши оживлене лице цигана, признав що лїкар говорив правду. Очи його так весело глядїли, а кождий рух був так звинний! Не було слїдно у нього звичайної задуми.

Приступив отже до Роберта й подав йому руку.

— Радію, що душа твоя отрясла ся із суму й з очий твоїх знова сонце житя сіяє! — промовив — Аллах є великий й позволить, щоб цвітки твоїх надїй живо розвинулись!

Побачивши, що лице цигана знова захмарилось, продовжав дальше:

— Однак Аллах хоче, щоб ми, як люди, його ласку оцїняли й не нищили рослинок, які він посїяв. Як же вони можуть розвиватись, цвисти й видавати овочі, коли ми їх не доглядаємо й не очищуємо із хробів? І ти, мій синку, мусиш признати доброту Аллаха й викорінити із свойого серця журбу, щоб цвітки надії в ньому зацвили! Се є твоїм обовязком і я тобі в тому допоможу, коли мою поміч схочеш приняти!

Блюм зрозумів о що ходило тому шляхотному Туркови.

— І як можете ви менї допомогти, пане, коли не знаєте, що стало ся менї! — відповів. — Недоля мене страшно діткнула й нїяка людська доброта не є в силї вилїчити моє зболїле серце, доки воно бити не перестане!

— Послухай мене, сину! Мене покликують важні справи до Єрусалиму та до Вифлеєму — говорив Мустафа дальше. — Я вже старий й не маю відваги самий пускати ся в дорогу. Чи хотїв би ти враз зі мною вибрати ся? Я певний, що й на тебе подорож добре подїлає й натхне тебе охотою до житя!

Не жадаю зараз сьогодня відповіди від тебе — розважж все добре, а не думай, що гнївать ись му на тебе, коли

не по моїй думці випаде відповідь твоя. Мені ходить тільки о добро твоє!

На саму вже згадку про подорож прояснило ся лице цигана. Тільки що Мустафа скінчив, як він без надумування відповів:

— Радо поїду із вами, пане! В моїх жилах кипить несупокійна кров, а бездільне житє у вашому домі вже мені тяжіло. Не відходив я тільки тому, що після стільки добродійств, які я зазнав від вас, се виглядало би на невдячність. Рівнож маю надію, що подорож та зміна усмирюючо подїлають на моє зболїле серце!

— Оце гаразд! Подобаєш ся мені, мій сину! — сказав врадуваний Мустафа. — Не відкладаймо а приготовляймо ся так, щоб за кілька днїв можна було виїхати.

Від тої вхилї вернула циганови давна звинність. З найбільшою охотою прикладав ся до всїх приготовань, а Мустафа всміхав ся вдоволений, приглядаючись тому.

Прийшовши до себе, Блюм пригадав собі все, що з ним стало ся попереду. Лиш про Льолю зовсім не згадав, так начеб не памятав, що вона тут була.

Що Блюм так тїшив ся, вибираючись в подорож із Турком, зовсім зрозуміле — чейже нїщо його тепер не спиняло коли Ільону та вірного приятеля раз на все стратив!

В тиждень після тої розмови вони оба вибрали ся в дорогу. Блюм із жалем пращав ся із домом свойого добродія а особливо із малим, котрого витягнув із води, а котрий так щиро привязав ся до нього, що прямо не хотїв із ним розлучити ся.

Дорогу із Царгороду до Олександрії та до Каїро перебули без всяких пригод, а мала недиспозиція Мустафи також скоро пройшла.

З Каїро мали дістати ся через пустиню до Єрусалиму. Мустафа погодив ся із одним бедуїном, який мав їм доставити верблюдів й потрібних до такої подорожі людий.

В годину опісля було все готове. Межи людьми того бедуїна був один, молодий ще хлопець, з обгорілим лицем та живими блискучими очима, якими дивно споглядав на Блюма. Тойже знова глянув також бистро на нього й сказав по турецьки до Мустафи:

— Подивіть ся на нього, пане! Менї здаєть ся, що він був із нами на кораблї, що нас привіз до Олександрії!

Мустафа змірив його поглядом, поки ще однак міг відповісти, тамтой також відозвав ся по турецьки:

— Помиляєтесь, пане! Не був я в Олександрії, ні на кораблї, бо від чотирьох місяців сього міста я не опускав!

Блюм здріпнувсь на звук того голосу й бистро глянув на нього. Де він вже чув сей голос?

— Як же се, що вмієш по турецьки? — спитав його Мустафа.

— Не лиш по турецьки вмію, пане! — засміяв ся хлопець — знаю також по італійськи, еспанськи й по нїмецьки! Я бував много скрізь по світї й не тяжко було менї навчитись чужих мов!

Хлопець подобав ся Мустафї, бо був, видно, дотепний й знав добре дорогу через пустиню а при тому домагав ся не великої платнї.

Блюм однак не міг привикнути до нього й дивно блискучі очи хлопця з думки йому не сходили.

Над ранком, перед сходом сонця, почали навантажувати верблюдів всякою поживою. Потім всїли Мустафа, Блюм й Сагиб (той молодий хлопець) на свої верблюди й похід рушив під проводом старого, сивого вже беду-їна.

Блюм, що до їзди на верблюдах не навик був, відчував дуже прикро потрясеня й вже жалував, що не скористав із пропозиції Мустафи й не взяв собі коня. Але вкоротцї навик і до того і та їзда вже більше йому не шкодила.

Сагиб, якого принято для послуги, так вважав на все й так їм у всьому догоджував, що Мустафа прямо не міг вийти із дива. Зате Робертови те догоджуване ставало невиносимим й він дав йому се пізнати. Очи Сагиба тодї дивно заблисли — однак послухав й тримав ся подальше від Блюма.

В другий день подорожі побачили позад себе малу каравану. Було се чотирох мущин: трох Анґлїйців й один Сирієць разом прямували до Палестини..

Каїро оставили вони один день пізнїйше від Мустафи, а що дізнали ся про його виїзд, то гнали скоро, щоб

їх здогонити й далшу подорож відбувати вже враз із ними.

Тепер прилучили ся до них, навіть не питаючи про згоду, знаючи що чим більша каравана, тим безпечнїйша подорож. Отже користь для обох сторін, щоб разом получитись.

Годину перед заходом сонця спинив ся цїлий похід. Розложено шатра й забрали ся варити вечерю.

Після того положили ся спати а наганячі остали на сторожі для охорони перед опришками.

Так проминули чотирі днї. Вечером пятої днини надїялись доїхати до села Салапіє, що розложилось на пограничу пустинї.

Перед заходом сонця знова розложили шатра.

Оба послугачі положили ся спати, тільки Сагиб ще сторожив перед своїм шатром. Вдивив ся у вогнище і пізнати було, що якісь страшні думки снувались йому в голові.

Нараз схопив ся. Наслухував через хвилю, опісля підкрав ся до Блюмового шатра. Його очи дико світили, грудь скоро піднималась, видно було, що давить в собі якусь внутрішню боротьбу.

Нарештї відхилив рубець полотна із одної сторони шатра. Було там темно й тихо. Якраз хотїв тим отвором протиснути ся до середини, коли се нараз спинив ся й відтак зараз відступив.

В слїдуючу мить розтягнув ся вже на землї й не рухав ся.

Що малоб се означати?

Почувши, що хтось стиха, наче кіт, скрадаєть ся до шатра, Салиб старав ся очима прозріти темряву. А тепер, о яких трийцять може ступінів від Блюмового шатра, попоказала ся темна якась стать, що напів зігнена посувала ся вперед до шатра.

В шатрі було тихо, начеб маком сїяв. Темна стать пересунула ся зараз таки побіч Сагиба й попри циганське шатро.

Коло шатра старого Турка спинила ся, підняла полотно при вході надслухуючи, як се Сагиб попереду робив коло Робертового шатра.

Нараз поніс ся проймаючий крик. Чи се вовк так стра-

шно завив, чи може той нічний вліэливець скричав зі страху коли Сагиб порушив ся?

Досить, що знова спустив полотно та зник десь у пітьмі ночі.

Через хвилю лежав ще хлопець непорушно. Опісля скоро підійшов до шатра старого Турка.

Не міг однак нїщо підозрілого доглянути, а почувши із середини супокійний віддих спячого Турка, вернув до свойого шатра.

— Се був він! — шепотів — зовсїм виразно я пізнав його! А чого він там міг хотїти? . . .

Сагиб положив ся спати, але повіки якось не клиїлись.

Ніч дальше вже пройшла супокійно й другої днини рано вибралась цїла каравана в дорогу. Сагиб не спускав старого бедуїна із очий, але робив се зовсїм непримітно.

Притім не уйшло з перед його уваги, що старий провідник все стежить за Мустафом. Не міг однак зрозуміти, чому він так робить.

Десь під вечір доїхали до села Салапіє, що лежало на границї Єгипту й переночувавши там, ще перед сходом сонця вибрали ся в дальшу дорогу.

Тепер входила каравана у властину пустиню.

Десь коло полудня показала ся з далека темна хмара, яка дуже скоро збільшала ся і остаточно пізнали вони, що се був великий віддїл їздців на конях.

Підчас, коли Блюм та Англїйцї приглядали ся добре узброєним бедуїнам — бо вони то становили той віддїл їздців — Мустафа й Сагиб, видно, вже знали, що мало се означати.

По короткій розмові із Турком Сагиб приступив до провідника їздців, укладав ся із ним про щось через хвилю а відтак вручив йому якусь скількість троший.

Вождь стрільців знова скоро від'їхав. Був се гарач (викуп, дань), якого вони домагали ся від всїх подорожних, що пускали ся в проїзд пустинею й діставали завсїгди, хоч за се нїколи не давали нїякої помочі.

Слїдуючої ночі Сагиб знова вважав чи старому Туркови не грозить яка небезпека, але скрізь було тихо й його побоювання показались злишними.

Так знова пройшов день й настав вечір. Розложено шатра й зготовлено вечерю. Відтак поклались спати й

поволи загальна тишина обняла обоз. Тільки Сагиб суятив ся й не міг заснути.

То витє вовка його будило, то здавалось йому, що чує голосний крик свойого пана о поміч.

Нарешті заснув, знеможений цїлоденною спекою й трудами. Коли рано пробудив ся, був страшно змучений й немов збитий. Зараз же перед шатром стрінув Блюма, й він, скоро підступаючи до нього, спитав:

— Чи бачив ти пана, Сагибе?

Той потряс головою, заперечуючи.

—Тілько що із шатра виходжу! — сказав.

— А чув ти той крик серед ночі? — спитав знова Блюм неспокійно.

— Чув витє вовків й голос якогось чоловіка наче доходив до мене. Але я був так сильно струджений, що нїяк не міг пробудитись.

Блюм вже не дослухувавсь, що говорив хлопець, а несупокійно звернув очи в сторону шатра старого Турка, що проти звичаю було ще невідкрите. Звичайно, Мустафа перший із всїх рано виходив із шатра — сьогодня же нїхто ще не бачив його на дворі.

По хвилї надуми рішив ся увійти у шатро старого Турка, бо вже все було навантажене на верблюдах й час було вибиратись в дальшу дорогу. Кивнув на Сагиба й відхилив полотно.

Але тільки що вступив в шатро як враз скрикнув проймаючим голосом.

В туж мить також прискочив Сагиб, а що там побачив стяло йому кров у жилах. Стояв, наче закамянїлий, не будучи в силї добути голосу із себе.

Мустафа лежав в калюжі крови, лицем до землї.

Блюм та Сагиб приступили до нього й відвернули. Лице Турка було смертельно бліде й викривлене, а очи замкнені.

Мустафа вже не жив. На грудях мав глубоку рану, з якої ще капала кров.

Крик Блюма рознїс ся скрізь по обозї й звів всїх на се місце.

Побачивши збитого, почали жаліти й нарікати. Нїхто не вмів пояснити собі того, як міг стати ся сей злочин й хто міг його доконати.

Один із тих Англійців, що прилучились до Мустафової каравани, був лїкарем й вибрав ся в подорож в научних цїлях.

Він оглянув рану й сказав що вона походить від ножа та що се не є самовбійство але замордованє.

Присутні зі страхом слухали його слів.

Хто міг би бути убійником та за що пімстив ся на Мустафі?

Так, дїйсно — за що? — Се питанє кождого мучило.

Нїхто не знав чи замордований мав при собі які дорогоцїнности, лиш Блюм заявив, що Мустафа мав у вузлику якусь коробочку, на яку дуже вважав й кождої ночі забирав із собою до шатра. Крім того носив ще на грудях шкіряний мішочок, але Роберт не знав що було в коробочцї та в мішочку та чи були там які вартісні річи.

Почали за тим шукати.

Незадовго знайшли коробку й показало ся, що було в нїй 50,000 фунтів штерлїнгів, та не були порушені.

Мішочок однак пропав без слїду й мусїли припустити, що вбійник забрав його та що там мусїла бути поважна сума гроший.

Але хто був убійником?

Тяжко було підозрівати о се кого з подорожуючих, а з поганячів чейже нїхто не міг навіть догадуватись, що Турок мав при собі стілько гроший. А коли-б так, то також за коробкою бувби шукав й легко булоб її знайти.

Одно лиш було можливе, а се, що в ночі якась банда рабівників закрала ся до шатра Мустафи та, помимо розставленої сторожі, вміла зайти туди неспостережено й доконати сього страшного дїла.

Також можливо, що старий Турок пробудив ся й прийшло між ним та рабівниками до боротьби, в якій він мусїв подати ся.

Блюм запевнював, що чув крик серед ночі а Сагиб також признав, що й його якийсь крик розбудив.

Але такі здогади не довели до нїчого, бо не мож було мати підозріня нї на кого із каравани.

Викопали гріб й поховали нещасного на місци, де його вбито.

Висипали могилу, встромили деревляний кіл, прибили

табличку, на якій виписали імя та назвиско вбитого та день його смерти. Кождий відмовив по свойому молитву й пустили ся дальше в дорогу.

Коробку із грішми віддано за згодою всїх Блюмови, бо він до вбитого стояв в найблизших відносинах, але віддано йому під тим услівєм, що віддасть її консулеви в Єрусалимі, а сей мавби її переслати родині убитого.

Блюм пристав на се, але смерть його добродія, що так щиро опікував ся ним, сильно придавила його.

Знова був опущений та самітний, знова самий мусїв дбати про себе! Тепер доперва Сагиб знайшов доступ до нього й його товариство стало тепер молодому цигановi майже необходимим.

Ніхто не здогадував ся хто міг бути убійником старого Турка, тільки Сагиб пригадав собі ту ніч, коли бачив підкрадаючу ся до Мустафиного шатра якусь темну стать. Тоді він не міг собі пояснити причини того, але тепер був певний, що се якраз був убійник, що вже тоді підготовляв свій злочин.

Та все-ж то був тільки здогад, й він не міг нїкому про се говорити, щоб не стягнути на себе пімсти оскарженого, колиб йому вдало ся відвернути від себе підозрінє.

Так минули два днї від того страшного злочину.

Сагиб рішив слїдкувати за убійником, а що мав се робити в ночі, то спав на свойому верблюдови в днину, підчас їзди, щоб в ночі не піддаватись зморі сну.

Своє шатро розкладав нарочно подальше від циганового, але нї на хвилю не спускав очий із нього.

Коли в ночі все затихло, Сагиб підсунув ся під шатро Блюма, положив ся перед ним на землю й так лежав непорушно.

Час якийсь минув серед глубокої тишини. Минула вже північ а тільки із далеку було чути витє диких звірят.

Хлопець був переконаний, що і сьогодня дармо вижидав на тому місцї, коли нараз стрепенувсь.

Із запертим віддихом вдивив ся в темряву й побачив темну стать, підкрадаючу ся повочи й надслухуючу уважно.

Очи скрадаючої ся людини світили фосфоричним світлом. Сагиб мало що не зрадив свою присутність криком.

Всї нерви напружились у нього. Слїдуюча хвиля мала вже принести йому цїлковиту певність.

Вихопив кинджала ізза пояса та встромив межи зуби. Підняв ся а побачивши, що та загадочна стать піднимає полотно шатра, забув про всяку осторогу та в шаленій трівозї кинув ся за ньою.

Понїс ся страшний крик. За малу хвилю вже й Сагиб був в шатрї цигана.

В першу мить не міг нїщо бачити. Нараз почув проймаючий зойк і здерши полотно із шатра побачив при світлї звізд як Блюм змагав ся із своїм ворогом.

Волосє наїжилось йому на голові.

На леговиску сидїв Блюм, а похилений над ним із ножем в руцї, той другий — бедуїн, провідник каравани.

Оба вони нїщо не говорили, але Сагиб бачив, що се була боротьба на житє і смерть. Бачив також, що бедуїн був у красшому положеню та що Блюм тільки із трудом міг перед ним оборонятись.

Нараз Блюм впав на своє леговиско а стративши рівновагу впав також і бедуїн, на землю.

З уст послугача вихопив ся проймаючий крик. Без надумуваня кинув ся на бедуїна і в хвилю після того було вже по всьому.

Бедуїн тільки войкнув, коли Сагиб упхав йому ножа із заду в шию.

Через хвилю Блюм лежав наче спараліжований, неспосібний навіть голосу добути із себе.

Розбуджені криком Сагиба люди збігли ся до шатра, щоб переконати ся яка причина того. Коли вони наближили ся, Роберт зірвав ся на ноги. Всї скупчили ся при входї, питаючо видивившись на цигана та Сагиба — пізнїйше доперва доглянувши лежачого на землї бедуїна.

Не було вже для нього виходу. Сагиб добре його почастував.

Блюм з обридженєм відвернув ся від убитого і, вхопивши за обі руки Сагиба, сказав:

— Дякую тобі, Сагибе, що вратував менї житє! Колиб не ти, то напевно я лежав би на місцї того бедуїна! Нїколи не забуду тобі того, і...

Урвав нараз та гірко всмїхнув ся. Потім говорив дальше, немов до себе:

— Бувби я приобіцяв більше, як мігби був дотримати. Бо чим зможу йому відплатитись, я — що майже бідніїший від нього самого!

Сагиб, унимаючись, приняв подану руку Роберта. Затремтів, грудь живо піднималась, а лице дивно змінилось.

Колиб Блюм самий не був так дуже знервований, бувби напевно доглянув ту зміну у Сагиба.

Нарешті слуга прийшов до себе.

— Не зробив я чогось надзвичайного! — промовив. — Знаю також, мій пане, що й ви булиб те саме зробили, колиб були других бачили в такій небезпеці!

— Але я не є в силї чим будь тобі відплатитись, Сагибе! — сказав Блюм. — Не маю нїчого, щоб міг тобі дати в нагороду!

— А чи я хиба задля нагороди се робив! — сказав Сагиб тремтячим голосом. — Чи не знаєте, що я задля вас ....

Спинив ся. Видно не хотїв враджувати нї своїх думок, нї цїли й відїйшов до тих, що стояли коло тїла вбитого.

Оповідав їм, що вже давно мав підозрінє, що се пробідник убив Мустафу та що йому якийсь внутрішний голос говорив, що він також схоче присвоїти собі коробочку, яку Блюм після смерти Турка у себе переховував.

Коли перешукали вбитого, показалось що Сагиб говорив правду. Знайшли при ньому Мустафин мішочок.

Обуренє подорожних було велике. Аж лекше відітхнули, що їх Сагиб увільнив від того виродка, що певно всїх по черзї бувби зганяв із світа, щоб їхнє майно собі присвоїти.

Всї були так роз'ярені, що з найбільшою охотою пристали на пропозицію Сирійця, щоб тїла того підлого убійника не закопувати в землю, але оставити на жир диким звірятам.

Віднесли тїло кусень дороги на бік від обозу й заборонили навіть поганячам наближати ся до нього.

Нїхто вже не міг заснути і, вчаснїйше чим звичайно, почали навантажувати верблюдів.

Тепер доперва страх обняв подорожних.

Хто має обняти провід?

Безрадно глянули по собі. Вперве прийшлось їм сюди проїздити і не мали в тому нїякого досвіду.

Поганячі також не знали дороги, бо були то самі молоді люди.

Ніхто про се дотепер не подумав й таке безвихідне положене всїх тяжко придавило.

Сагиб кивнув на Блюма і спитав:

— Скільки вони думають платити провідникови денно?

— По двайцять пястрів кождий! — була відповідь.

Сагиб потряс головою.

— Се за мало! — сказав Робертови — йдіть до них та скажіть, щоб дали по трийцять а коли на се пристануть — вони-ж не мають иншого вибору — то скажіть їм, що ви їх поведете, пане!

Блюм подивив ся на нього здивований й засміяв ся.

— Як же можу їх провадити, коли самий не знаю дороги через пустиню?

Але Сагиб оставав при своїому.

— Я знаю дорогу! — сказав. — Не хочу їм накидати ся але остану при вас і подам потрібні вказівки. Але і сього навіть не потреба — додав — бо кости верблюдів, які бачите тут розсіяні, дорогу вам вказують!

Блюм знова здивовано глянув на нього.

— Чому-ж самий не хочеш повести каравану, коли знаєш дорогу! — спитав. — Чому самий не хочеш заробити тих троший.

По лици хлопця просунулась тінь!

— Коли-б я самий хотів се зробити, то не говорив бн вам про се, пане! — відповів. — Не питайте мене про причини а коли думаєте, що відчуваєте вдячність за се, що я зробив для вас в ночі, то вчиніть се для мене, о що вас прошу!

І ще одно, пане — додав після хвилї надуми — коли ви відкажетесь обняти провід, до якого вони мене не зможуть присилувати, то ви всї будете мусїли вертати, а певно нїхто із вас тою самою дорогою вже не верне!

Роберт задумав ся. Не міг собі пояснити причини дивного хлопячого бажаня, але бачив добре, що він від нього не відступить.

— Отже гаразд! — сказав піднимаючи голову. — Але то, що дістану за провід, належить ся в половині тобі та тільки під тим услівем . . .

— Нїякого услівя! — перебив йому Сагиб. — Се, що ви заробите, пане, се мене нїщо не обходить! Із сих гроший нїчого не приймy!

Сказав се так рішучо, що Блюм мусїв пізнати, що нїяк його не переконає.

Підійшов до подорожних й повідомив їх, що за 30 п'ястрів денно виведе їх із пустині. Додав рівночасно, що вже кількома наворотами переходив пустиню.

Подорожні були немало тим здивовані, бо нїхто із них навіть не припускав, щоб Блюм міг знати дорогу, згодились однак радо на його услівя і в пів години пізнїйше похід вирушив в дорогу.

По переду їхав Блюм на верблюді, недалеко зараз позад себе маючи Сагиба. Той споглядав на молодого цигана з виразом дивної чутливости та вдоволеня й муркотїв під носом:

— Знаю, що нїяк в инший спосіб не бувби того приняв. Так же буде мав троха гроший, які йому незабавки придадуть ся. Тодї буде благодарив ту хвилину, в котру мене послухав!

Коли-б був Роберт прочував, чиї то уста ті слова вимовляли! Коли-б був прочував, чия се рука вратувала йому житє...

РОЗДІЛ LXX.

СУМНЕ ПРОБУДЖЕНЄ.

— Вважай Павле — держись більше на право, бо инакше дістанемо ся на стрyю!

Молодий циганчук послухав ради старого чоловіка, що був враз із ним в човні а спустивши весло у воду напрямив човно на право, в сторону каналу.

Після того старий вхопив за друге весло й човно пігнало по темній глубині.

— А то тепер втїшить ся Турок — відозвав ся по

хвилї — коли завтра рано побачить, що десь пропали його прекрасні килими. Буде ломив собі голову над тим хто то міг їх забрати!... Але покуса — такої чудесної роботи килими — а тільки руки простягни...

— Витягай своє весло, Павле! Скоро, скоро! — перебив старий нагло. — Чи бачиш он там щось білого у водї?

Молодий хлопець поглянув у вказаному напрямку.

— Се якийсь чоловік, дїдусю! — кликнув. — Заложу ся із вами о два пястри, що моя правда.

— Не маю гроший, Павле! — відповів старий. — Вірю тобі однак, бо маєш орлині очи!

Хлопець знова з цїлою силою вхопився за весло і незабаром був вже при догляненому предметови.

Старий витягнув руку й підтягнув плаваюче по водї тїло на човно.

— Се жінка — кликнув здивований Павло.

Старий похилив ся над непорушно лежачим тїлом, але не міг дослухати ся битя серця.

— Здаєть ся, вже запізно! — сказав так, щоб хлопець міг почути. — Хто знає, як довго вона плавала по водї?!

— Може то за нею були ті вистріли, що ми передом чули? — говорив молодий циган. — Може то її куля поцїлила?

— І се може бути! — воркнув старий й додав в голос:

— Спіши ся, Павле! Треба її витягнути на сушу, може там зможемо привести її до памяти!

Хлопець послухав.

Після десяти хвиль може наближили ся до малого заливу, але поки там прибили до берега, наслухували якийсь час осторожно й висїли доперва аж тодї, коли переконали ся, що на березї зовсїм тихо.

Для більшої безпеки однак добули ножі ізза поясів, щоб в потребі оборонити ся перед властителем човна, в котрого не питаючись забрали човно для виконаня своєго злодїйського наміру.

Але страх був зовсїм безпотрібний й кругом було все в найбільшому супокою.

— Йди, Павле, по коні! — приказав старець. — Тимча

сом погляну чи та жінка ще жиє.

За хвилю Павло пропав серед темряви.

Старий вернув до човна. Мав милосердє над нещасною жінкою, але рівночасно заворушила ся в ньому жажда зиску й побачивши на ній богате убранє, найперше перешукав кишені, поки взяв ся її ратувати.

Але дуже здивував ся, коли знайшов пусті кишені. Був однак досить хитрий, щоб зараз обдумати для себе нову користь.

По шовковій спідниці старий Марко зараз пізнав, що вона мусить походити із дуже богатої родини. Коли її очутить, то може дістати велику нагороду від її родини, яка десь певно за ньою пошукує!

Похилив ся над ньою й приложив ухо до її грудий. Але встав за хвилю й потряс головою, бо втоплена не давала нїякого знаку житя.

Не знеохочувавсь однак, а всунув їй ніж межи затиснені зуби й вичистив уста із болота. Відтак виймив із кишені фляшку із горівкою та впустив декілька крапель її до уст.

Вклякнув побіч й ждав на вислід.

Однак час уходив а серце бити не починало.

— Запізно! — шепнув. — Їй, бідненькій, вже нїщо не поможе!

Нараз схопив ся, бо його чутке ухо зачуло з віддалї якесь шелестїнє. Пізнав скоро, що се був Павло, повертаючий із кіньми.

— Чи вона жиє, дїдусю? — спитав, наближаючись до старого.

— Пропало! Ми спізнились, Павле! — відповів старий й зараз докинув:

— Ходи сюди й забирай килими. Тїло оставимо тут, на березї!

Хлопець скочив у човно, мусїв однак підняти найперше тїло утопленої, щоб килими із під ньої добути. При тій нагоді також перешукав її кишені.

Нараз крикнув тихо.

— Ходїть сюди, ходїть, дїдусю! Вона ще жиє! Чую, що серце ще бєть ся!

Старий сейчас підбіг й відсунув на бік хлопця. Приложив руку до її серця й дїйсно зачув слабе битє.

Вляв її зараз ще кілька послїдних крапель горівки в уста, потім приказав внукови:

— Килими бери зараз й постав на коня, а остав менї тілыки один, щоб ним сю жінку овинути, й допоможи менї її взяти на коня!

— Чи хочете її взяти до обозу, дїдусю? — спитав здивований хлопець.

— Так є! А тепер не питай много й роби, що тобі кажу! — приказав Марко.

В кілька хвиль пізнїйше вже тнали в поздовж каналу, а відгомін кінських копит губився що раз то більш у віддалї.

— — — — — — — — — —

— — — — — — — — — —

Видно змучений, спер ся якийсь молодий циган об сидженє воза, що стояв на вільному полю, й задуманий вдивляв ся в погасаючий недалеко від нього полумінь вогнища.

Трошка подалыше в округ вогнища лежало много циганів — спали супокійно, бо нїщо їх не турбувало.

Оставлений на сторожі молодий циган вдивляв ся в розсіяні по небі звізди й нетерпеливо вижидав хвилї, коли хто другий його місце займе.

Нараз відвернув ся й підняв ся із сидженя.

— Марко? — воркнув під носом.

Не помилив ся. Після кількох хвиль висунулось двох людий.

Були се Марко й Павло на конях.

— Чи маєте її? — спитав знова стоячий на сторожі циган.

Однак не дістав нїякої відповіди.

Павло скинув килими із коня на землю й опісля приступив до старого, щоб взяти із його рук все ще обезтямлену женщину.

Й Марко також зіскочив з коня.

— Іди, Тобі, й розбуди Блянку! — приказав молодому циганови.

Тобі приглядав ся цїкаво новоприбулим, але на приказ старого відвернув ся й без отяганя увійшов до одного шатра.

Незабавки прийшла із ним стара, беззуба, 70-ти лїтна

може циганка, із сильно запалими очима та лицями. Її чорне волосє висїло в безпорядку над чоловіком, а запалі уста окружив злобний та жорстокий усміх.

— Що чувати, Марку? — спитала пискливим голосом. — Чому казав мене будити?

Ось тобі робота! — відповів він, вказуючи на безпорушно на землї лежачу жінку. — Ми знайшли її у водї, але вона ще жиє!

Стара доперва тепер побачила напів мертву стать жіночу й скоро наближила ся до ньої. Бистро глянула на її лице, потім відразливим сміхом зареготала ся.

— Се якась нїжненька голубка! — сказала — так нїжнесенька, що певно не вичухрає ся із тої мокрої куп . . .

— Перестань туркотїти, а лїпше стягни мокре одїнє із ньої! — перебив Марко. — Ви оба, Павле і Тобі, занесїть її до шатра! — кликнув на хлопців.

Оба циганчуки зробили, як їм Марко приказав, а стара баба пішла за ними.

Поклавши її на килимови, на землю, хлопці вийшли а стара циганка приступила до скринї та виймила із ньої деякі лахи та фляшку. Потім вернула до без тямки лежачої дївчини, але, тілыки при світлї каганця глянувши в її лице, здивувалась й аж відскочила.

— Ай — ай! — воркнула. — Се лице наче кров з молоком! Якась чужа — не походить із сего краю. Мусить бути дуже богата, бо має шовкове убранє, що . . .

Спинилась й очи її блиснули. Скоро положила лахи й фляшку побіч себе й почала обезтямлену обшукувати тремтячими руками.

Нараз аж скрикнула й жадібно вхопила її за руку, на якій виблискували два дорогоцїнні перстенї. Із трудом вдало ся її стягнути їх із палців й тоді приступила до каганця, щоб їм приглянутись.

Відтак всунула їх у кишеню й з глумом зареготалась:

— Той драбцюга Марко враз з Павлом добре її обчистили, але вже хиба мусїли бути слїпими, коли тих перстенів не доглянули. Гі,гі,гі! Тепер від мене нїхто їх не відбере! Гарний гріш за них дістанеть ся менї!

Тепер доперва занялась нещасною — стягнула убір із ньої а зробила се так зручно, що зараз можна було пізнати, що має не-аби-яку вправу до того.

Переконала ся, що її серце ще бєть ся й почала натирати тїло.

В уста вляла відтак троха руму, обвинула теплим кожом й відійшла, щоб приглянутись на її убранє, яке розложила сушити.

Видно була вдоволена із тих оглядин, бо всміхнулась сама до себе й покивала головою.

Ще раз глянула на незнакому, а побачивши, що її тїло почало розгрівати ся, положила ся в кутку й вкоротцї заснула.

Минуло дві годинї в супокою, коли се дало ся чути якесь тихе зітхненє. Почула се стара й приступила до незнакомої собі женщини. Личка у ньої почали румянити ся, грудь рівномірно підносила ся й опадала, тїло проходили ледво замітні дрожаня. Нарештї втворила очи.

Неясний погляд спочив на поморщеному лици старої циганки. Але тривало се коротко — за хвилю вона знова замкнула очи.

— Буде жити! — бурмотїла стара. — Видно витревала природа!

Знова положилась, бо знала, що хора не так скоро пробудить ся.

Пробудившись ранком, застала її спячу. Вийшла із шатра й розклала вогонь, щоб приготовити снїданє для цїлої циганської банди.

В шатрі була цїлковита тишина. В пів години, після того як вийшла стара, незнакома почала рухати ся й відвернула на бік голову. Втворила очі й незабавки знова їх замкнула. Зітхнула глубоко й підняла голову.

Здивовано розглянулась по шатрі й потерла рукою чоло.

— Де я? — шепотїла. — Як дісталась я сюди?

Побачила що була овита коцами та що лежить на якійсь трощевій плетїнцї.

У ньої на лици видно було трівогу й несупокій. Вдивившись в одно місце, старала ся зібрати свої думки й пригадати собі, що стало ся із ньою.

Нараз знова схопила ся й кликнула:

— Роберте! Роберте! Де ти?

Ледво вимовила послїдне слово, відхилило ся полотнє шатра й до середини увійшла стара циганка. Побачив-

ши чужу дівчину на своїому леговиску, обридливо зареготала ся й наближила ся до ньої.

— Гі, гі, гі! Ласкава княжна пробулили ся нарештї? — кликнула пискливим голосом.

Ільона — бо се вона була — поглянула на стару здивованими очима, відтак підняла руки, наче до молитви, й благаючим голосом сказала:

— Ради Бога! Скажіть менї, де я, та як дісталась сюди? Де є Роберт та Ґорґо?

Стара, що передом говорила циганським жарґоном, тепер відозвала ся ломаною нїмецькою мовою:

— А я так думала, що княжна походять із нїмецького краю! За много на-раз хочеш знати, моя ти лялечко! Зажди, все по черзї тобі розповім!

Се сказавши, почала розповідати все, що чула від Марка та Павла, а Ільона майже кожде слово жадібно хватала.

— Де Блюм тепер? — спитала. — Що стало ся із Ґорґом?

Стара жінка здивовано глянула на неї.

— Що говориш? Хто се такий Блюм та Ґорґо? — спитала. — Не знаю про них нїчого. Марко та Павло витягнули тебе із води й сюди привезли. Те все, що знаю.

Скажи менї однак, звідки ти взялась у водї? — спитала дальше. — Марко сказав менї, що чув якесь стріляне. Чи се може за тобою?

Ільона перестрашено глянула на стару й слова майже не була в силї сказати. По довшій хвилї доперва добув ся із її грудий придавлений крик.

— Милосерний Боже! А коли куля його поцїлила?

Закрила лице руками й горячо заридала.

Стара приступила до ньої та злїсно відорвала руки від лиця.

— Перестань вити! — зверещала — а скажи менї як дісталась ти у воду!

— Сама не знаю! — зойкнула — я була у човнї й стратила рівновагу... Що дальше стало ся, того сама не знаю!

— Чи маєш родичів або свояків у містї? — питала стара дальше.

— Нї живої душі крім нього — крім Блюма! О, допоможи менї втїкнути із відси! — благала. — Мушу відшу-

кати його й потїшити, бо він десь дуже журить ся мною!

Скинула коц із себе й тепер доперва побачила, що вона зовсїм розібрана. Повела очима по шатрі й стрінула ся із злобною насмішкою старої.

— Хочеш свої сїточки? — насміхала ся — гі, гі, гі! Не вистане тобі се тепер! Ось маєш! — додала, кидаючи кілька лахманів.

Ільона відвернула ся з обридженєм.

— Не хочу сього! — сказала. — Дайте менї моє убранє, а се заберіть, бо дивитись на се не можу!

Стара аж зайшлась голосним та відражаючим сміхом.

— Ай, ай! Дивіть ся на ту жебрацьку княжну! Так тобі сього не досить! — сказала із гнївом й додала тремтячим голосом:

— Встань сейчас й вбирай се, що тобі даю! За кілька хвиль буду назад а горе тобі, коли не вбереш ся, як тобі приказую!

И грізно глянувши, вийшла із шатра.

Ільона немов закамянїла. Серце її товкло ся, мало що не урвало ся.

Що стало ся старій, що так погано обходилась із ньою?!

Глянула на розкинені по долівцї лахи та з відразою почала їх вдягати. Тремтїла всїм тїлом й не могла своїх думок зібрати.

Де Блюм? Що стало ся із Горґом? Де вона сама находила ся, та що думали із ньою зробити?

Не могла на се знайти відповіди, бо тільки що вбрала ся, як увійшла стара.

Сим разом нїщо не сказала, а сейчас знова вийшла. За хвилю Марко увійшов до шатра.

Був зовсїм инший, як стара. Наближив ся до ньої з усмішкою й подав її руку, яку вона з певним отяганєм приняла.

— Стара Блянка сказала менї ,що ти не говориш турецькою мовою! — говорив ломано по нїмецьки. — Не жури ся тим, моя дитино, коли Блянка по простацьки з тобою буде обходитись! Вона тобі нїщо злого не зробить!

— Мій Боже! — кликнула Ільона, — говорите так, начеб я із вами раз-на-все мала остати! Нї, нї! Того не хо

чу! Хочу вернути до нього! Не мати му супокою, доки знова його не побачу!

Лагідна усмішка враз пропала із його лиця.

— Тимчасом мусиш остати із нами! — сказав спокійно, але рішучо. — Проти сього нїщо не порадиш, а коли хочеш, щоб у нас тобі добре було, то поступай після нашої волї. Впертістю та непокірливістю тільки погіршиш своє положенє!

Трівога обняла нещасну дївчину. Що думають із нею зробити й чому її тут затримують? . . .

Хотїла вже втворити уста, щоб сказати, що не дасть ся її затримати, та що нїхто не має права її силувати до нїчого, але пригадала собі погрозу й не бажаючи погіршувати свойого положеня, пілкнула гіркі сльози й замовчала.

— Відповідай менї тепер на мої питаня! — сказав Марко. — Чи маш яких свояків в Царгородї?

Ільона заперечила сумно головою.

— Нї, я сама одна на свїтї! — відповіла.

— Як же ти дісталась до води? — питав циган дальше. — А ті вистріли, що я чув, чи вони до тебе вимірені були?

Ільона розповіла йому все, за виїмком тільки того, що була в гаремі Саїд паші.

— А хто були ті два, що були в човнї з тобою? Чи богаті люди?

Дївчина всміхнула ся сумно.

— Вони не богатші від мене! Не мають нїчого!

Старий встав й промовив остро:

— На разї останеш із нами! В своїому часї також дізнаеш ся, що ми рішили про твою долю!

Ільона впала з криком на колїна.

— Змилосерди ся надімною, всемогучий Боже! — кликала, заломивши руки. — Стережи мене перед небезпекою — дай менї віднайти того, що за ним моє серце так дуже тужить!

Не могла однак знайти супокою. Непевність положеня прямо її убивала.

Зараз після відходу Марка, вернула Блянка й принесла її їду. Заборонила її також виходити із шатра без позволеня.

Ільона знова впала на своє леговиско й мучилась, щоб не заснути, бо сон повіки майже зліплював до купи.

По якомусь часі приступила до ньої Блянка із чорною хусткою.

Ільона відскочила від ньої із криком.

— Бійте ся Бога, що хочете зробити? — крикнула.

— Чи думаєш, що буду тебе довго просити? — заскреготала зі злости стара. — Ходи, нехай очи тобі завяжу, бо коли ні, то так спряжу тебе буком, що на колїпах помилуваня просити будеш.

Вираз її лиця перестрашив Ільону ще більше, чим її слова. Несміло приступила до ньої й дала собі завязати очи.

Потім стара свиснула на двох хлопців, що зараз увійшли до середини й винесли Ільону із шатра.

Нещасна дівчина була в смертельній трівозі й ломила собі голову над тим, що вони хочуть із ньою зробити.

В тім затримали ся оба хлопці й до ух Ільони дійшов відгомін ріжних голосів. Вона виразно почула голос Марка:

— Вперед! Скорше! Вложіть її сюди й втїкаймо чим скорше!

Ільона скричала в страху.

Чи хотїли її убити? Чи знова хотїли кинути у воду?

— Роберте! Роберте! — крикнула й зімлїла.

— Тим лїпше! — сказала стара циганка! — Так нас бодай своїм криком не зрадить!

— Кладіть її на віз! — кликнув Марко на хлопців.

За кілька хвилин пізнїйше виїхали й стало тихо на місци, де дотепер стояв їх обоз.

Колиб бідна, нещасна Ільона могла відчути яка будучність її чекала та яка доля мала її припасти!....

РОЗДІЛ LXXI.

В РУКАХ БАНДИТІВ.

Ми оставили Вайтленда в той час, коли він спинив сполохані коні та в повозці побачив бароніху.

Вона, коли тільки пізнала його, крикнула й благаючо витягнула руки до нього.

— Мій Боже! — сказав зі страхом Вайтленд. — Се ви, пані? Що стало ся? Де візник...

Не дала йому докінчити й промовила хватаючи його за руки:

— Ох, яка я вдячна Господу Богу, що мені вас зіслав. Що за щастє, що вдало ся вам спинити сполохані коні! Булоб напевно прийшло до нещастя, коли-б ви не наспіли.

— Як же се стало ся, пані?

Було щось в очах Вайтленда, що бароніху ввело в клопіт великий. Не могла знести його погляду й спустила очи в долину.

— О, се страшне! — зойкнула, закривши лице, щоб тільки перед його поглядом скрити ся. — Я везла нещасного свого чоловіка до лїкаря, якого мені поручили, коли се напали на нас якісь опришки, візника вбили а чоловіка забрали із собою!

Вайтленд скричав хрипливим голосом а бароніха глянула зі страхом в бліде, змінене лице молодого артиста.

В першу мить не вміла собі пояснити переполоху того молодого чоловіка.

— Що має се означати, що вони його пірвали? — питав Вайтленд в розпуці.

Бароніха стрепенулась й вхопила його за руку.

— Благаю вас, пане Вайтленд, відвезіть мене до міста, бо чую, що сили мене опускають! О, се було страшне!

В голові менї мішаєть ся від того! Поможіть менї, пане, бо дальше вже не можу....

Вайтленд, наче закамянїлий все ще вдивляв ся в її бліде лице, але кулаки його мимоволї затиснулись, а в очах дивний вогонь блискав.

Прочував, як дїйсно могло стати ся, прозрів цїлий намір баронихи й у нього прокинула ся горяча ненависть проти тої облудної жінки.

Мусїв однак мовчати, не міг зрадитись із тим, що думав про неї. Мусїв на позір грати комедію.

— О, Боже! Треба поспішати, може нам вдасть ся ще виратувати вашого чоловіка, пані! — кликнув. — Вертаймо сейчас, може добуду вашого чоловіка із рук тих опришків.

Бароніха підняла благаючо руки до нього.

— Що хочете робити? — кликнула дико. — Чи хочете мене знова заволочи до тих опришків, від котрих з тяжкою бідою вдало ся менї вирвати? Нї, нї! Хиба одурію зі страху! Майте милосердє надімною! Пане Вайтленд, відвезїть мене домів!

Не сказавши ні словечка більше до баронихи, замкнув дверцята повозки, скочив на козла й пігнав до міста.

Після чверть години їзди станули перед домом баронихи, а перший, що проти них вийшов, був старий Іван, слуга, котрого журба про пана прямо з ума зводила.

Коли побачив Вайтленда на козлї, прибіг до нього і без віддиху питав:

— Чи знайшли ви його, пане? Чи змогли його ще врятувати?

— Нї, Іване, не знаю ще, що стало ся із твоїм паном! — відповів сумно Вайтленд. — Зараз однак вертаю й шукати му за ним.

Тодї якраз втворили ся дверцята повозки і звідтам вискочила бароніха. З коса, несміло глянула на старого Івана, що дививсь на неї великими очима, немов старавсь відгадати звідки вона тут взяла ся.

— Чи син дома? — спитала беззвучно, а коли дістала потверджуючу відповідь, кинула Вайтлендови кілька слів подяки й побігла до своїх кімнат.

Старий Іван затиснув кулаки й закляв під носом.

Дайте менї иншого коня, Іване! — сказав Вайтленд

— мій коник нехай тимчасом тут остане!

З поспіхом пішли до стайні, де старий осідлав коня молодого барона.

В кілька хвилин пізнійше Вайтленд був вже на кони. Подав тремтячому старцеви руку й шепнув:

— Лиш відваги, добрий Іване! Може вдасть ся менї ще його віднайти!

Ти тимчасом пильно вважай на се, що робить ся дома. Хто знає, що ще відкриємо!

Довго ще стояв старий Іван в брамі й дивив ся за відїзджаючим їздцем. Потім задуманий вернув домів.

Коли переходив попри покій молодого барона, почув живу розмову матері із сином, й знова грізно підняв кулак до дверий.

— Пождїть ще, пождїть! Година ваша ще вибє! — сказав. — Й всї ваші злочини наче олива вийдуть на яв!

Підчас коли старий Іван з горячковим несупокоєм вижидав повороту Вайтленда, той гнав серед темної ночі прямо перед себе й роздумував:

— Чи вдасть ся менї видерти бідного спараліжованого чоловіка із рук тих опришків? ...

Нарештї доїхав до місця, яке йому бароніха описала й перше всього побачив вбитого візника, що лежав перевернений лицем до землї.

Вайтленд зіскочив скоро із коня й подивив ся, чи він жиє ще. Але надармо. Був вже зимний та закостенїлий — давно вже мусїв Богу духа віддати.

Вайтленд розглянув ся кругом й похилившись підняв покривало, яким барон все огрівав свої ноги. Зі смутком глянув на нього, потім знова скочив на сїдло, щоб пігнати на поміч баронови. Не повинен був тут довго затримувати ся.

По дорозї стрічав слїди в піску та їхав за ними, доки не зникли на битій дорозї.

Тут Вайтленд станув безрадно, не знаючи, що дальше робити.

Зітхнувши, йшов хвилю здовж дороги, в надїї, що чей може дальше які слїди відкриє — але пусті були його стараня.

Пригноблений вернув назад до баронської палати, де

нетерпеливий Іван вже перед брамою його вижидав.

Зіскочив з сїдла.

— Не мож знайти, Іване! — кликнув в розпуцї. — Мимо моїх з'усиль не можна на слїд попасти!

— О, Боже! — говорив Іван, потираючи чоло рукою. — Хто знає, що стало ся із ним! Але я-б дав свою голову за те, що баронова мене нарочно виправила із хати, щоб без перешкоди та незапримічено могла здїйснити свою злочинну штуку!

Вайтленд сумно кивнув головою й затиснув кулак в безсильному гнїву.

— Що стало ся за той час дома? — спитав.

— Бароніха пїслала на поліцію й розповіла про той нещасний випадок. Не знаю, що вона там їм говорила, бо крім ньої в покою був тільки молодий барон.

— Все то комедія! — вицїдив Вайтленд крізь зуби. — Вона вже певно так подбала про се, щоб його не знайти!

Старий Іван притакнув головою. Нараз знова обізвав ся:

— Досить менї вже того. Хотївби я чимскорше забрати ся із відси, коли вже мойого пана тут нема! Не видержу тут без нього, відчуваю, що не мігби я дальше панувати над собою й мусївби їй прямо в очи сказати все, що знаю, а се моглоб мати тільки злі наслїдки!

—Куда думаєш забиратись? — питав сумно Вайтленд.

— Хочу шукати пана! На разї маю досить гроший, може менї вдасть ся впасти на його слїд. Хочу ще хочби кілька днїв почекати, щоб побачити, що тут в дома ладить ся!

Вайтленд зворушений подав йому руку.

— Що за щастє, що тебе маю до помочі, Іване! — сказав він, щиро глянувши на старого. — На жаль, я занятий і часом своїм не можу свобідно розпоряджати. Що-ж сталоб ся з нещасним старцем, коли-б тебе не було!

Незабаром розійшли ся: Вайтленд, знова сївши на свого коника, пігнав дорогою, а Іван відвів баронського коня до стайнї.

НОВІСТЬ! ☞ ЧИТАЙТЕ!

СТАРОКРАЄВІ КНИЖКИ НАЙНОВІЙШОГО ВИДАНЯ

БОГДАН ЛЕПКИЙ — Твори Тараса Шевченка, в 5-ох томах, брошурована	$10.00
в полотняній оправі	$15.00
Твори Шевченка в 3-ох томах	$ 6.00
в полотняній оправі	$ 9.00
ІВАН-НЕЧУЙ ЛЕВИЦЬКИЙ — Причепа, брош.	$ 2.00
в оправі	$ 2.50
ІВАН ФРАНКО — Перехрестні Стежки,	$ 2.00
в оправі	$ 2.50
А. КРУШЕЛЬНИЦЬКИЙ — Рубають лїс, брош.	$ 2.00
в оправі	$ 2.50
І. ТУРЯНСКИЙ — Поза Межами Болю	80 ц.
Альманах	$1.50
Чмелик, повість	$1.50
Люборацькі, брош. $1.50, в оправі	$ 2.00
Люба — Згуба	20 ц.
ОЛЬГА КОБИЛЯНСЬКА — Земля, повість, $2.00, в опр.	$2.50
Царівна, брош. $2.00, в оправі	$2.50
Всесвітна Історія М. Грушевського, в 2-ох томах	$2.00
Людина	30 ц.

На складї у нас партитури до сих представлень:

Вихованець	80 ц.	Мати Наймичка	80 ц.
В неволї темноти	80 ц.	Нещасне кохане	$1.25
Душогубка	60 ц.	Бурлака	60 ц.
Вихрест .....г.	80 ц.	По ревізії	50 ц.
Душогуби	80 ц.	За Немань іду	$1.25
Циганка Красавиця	$1.50	Сатана в бочцї	80 ц.

а також всякі драматичні підручники і прибори до характеризації.

Козак-Невмирака, Ів. Франка сценічний образ в одній дії. (Незвичайно пригоже, де уряджуєсь концерти і святочні обходи **10 ц.**

Куплєти, М. Л. Кропивницького (Терефере куку, Кум Гаврило Удовиця, От, тобі Гандзю книш, Бичок, Колиб свинї та роги). Все смішне, догідне для деклямацій або співу на сценї в часї концертів та вечерів сміху. Цїна ..... **15 ц.**

31-ИЙ СШИТОК СЬОЇ ВЕЛИКОЇ ПОВІСТИ ВИЙДЕ З ДРУКУ ДНЯ 2-го ЛЮТОГО 1923 р.

Замовленя висилайте на адресу:

UKRAINSKA KNYHARNIA ACCORD

216 DUFFERIN AVE., — WINNIPEG, MAN.